

мовлення. У роботі з дітьми даної категорії як важливі допоміжні засоби використовують різноманітні інноваційні, а саме дельфінотерапія тощо [1; 2]

Отже, проблема комплексних порушень дитини з дитячим церебральним паралічем розглядалася у різних площинах, що підтверджує складність цього порушення. Патологічний розвиток дитини з ДЦП обумовлений наявністю рухового та мовленнєвого дефекту. Системний аналіз теоретичних і практичних матеріалів досліджень вітчизняних та зарубіжних учених підтвердив необхідність створення спеціально організованої допомоги дітям з ДЦП раннього віку.

Список літератури

1. Аркадьєва О. В. Проблема опанування навичок читання молодшими школярами із дитячим церебральним паралічем (ДЦП) у світлі сучасних досліджень / О. В. Аркадьєва // *Особлива дитина: навчання і виховання.* – 2015. – №2. – 67-71с.

2. Герасіна С. В., Сергєєва А. Ю. Корекція порушень психофізичного розвитку дітей з вадами опорно-рухового апарату засобами дельфінотерапії. Молодийвчений, 2017. № 10. С. 725–729.

3. Спеціальна психологія: навч. посіб. для студентів спец. 6.010105 – “Корекційна освіта” / Н. Г. Пахомова, М. М. Кононова; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава: АСМІ, 2015. 359 с.

4. Чеботарьова О. В., Гладченко І. В. Багатоаспектність корекційно-розвивальної роботи в освітніх закладах для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. *Особлива дитина: навчання і виховання.* 2017. № 1 (81). С. 21–30.

5. Чеботарьова О.В., Коваль Л. В., Данілавичюте Е. А. Дитина із церебральним паралічем. Харків: Вид-во “Ранок”, ВГ “Кенгуру”, 2018. 40 с.

УДК 37 (092): 373.3 (8=6) “19”

Зайченко Н. І.

д. пед. н., доцент, доцент кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національний університет “Чернігівський колегіум”
імені Т. Г. Шевченка

ДАНІ ЛОРЕНСО ЛУЗУРІАГІ ПРО СТАНОВИЩЕ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

На початку 1920-х років іспанський педагог Лоренсо Лузуріага (Lorenzo Luzuriaga Medina) (1889–1959) спрямував свої компаративно-педагогічні пошуки на латиноамериканський регіон. Він ретельно збирав статичні дані про чисельність діючих початкових шкіл, зайнятих у сфері початкової освіти вчителів, охоплених навчанням дітей шкільного віку в п’ятнадцятьох державах Латинської Америки (Аргентина, Чилі, Колумбія, Венесуела, Болівія, Куба, Коста-Ріка, Еквадор, Перу, Уругвай, Сальвадор, Нікарагуа, Панама, Домініканська Республіка, Гондурас). Результати цього дослідження були

узагальнені педагогом у книзі “Початкова освіта в іспано-американських республіках”, виданій 1921 року в Національному педагогічному музеї Іспанії.

Лоренсо Лузуриага передусім наголошував, що на початку ХХ ст. початкова освіта в країнах Латинської Америки гарантувалася державою, була обов’язковою для дітей віком від 6–8 років до 12–15 років та безплатною.

Початкова освіта мала елементарний і вищий рівні, а в початкових школах установлювалася ієрархія навчальних класів – нижчі, середні, вищі, хоча це й не загальна тенденція для Латинської Америки.

Стосовно предмета релігії у регіоні проявлялися як ортодоксальний підхід із вимогами здійснення навчання узгоджено з канонами католицької церкви (приклад Колумбії), так і ліберальний світський підхід із законодавчими заборонами викладання релігії у школах (приклад Уругваю). У переважній більшості латиноамериканських республік навчання релігії у початкових школах не вимагалася, могло здійснюватися на прохання батьків учнів.

Програми навчання в початкових школах елементарного і вищого рівнів різнилися або за номінаціями навчальних предметів (приклад Домініканської Республіки), або, як це було частіше поширено, – за складністю тематики навчальних курсів унаслідок концентричного способу побудови освітніх програм. Наприклад, у Домініканській Республіці програма початкової елементарної освіти передбачала обов’язкове вивчення таких предметів: “Читання”, “Письмо”, “Кастильська мова”, “Правова система мір і ваг”, “Географія та історія Санто-Домінго”, “Мораль”, “Арифметична лічба”, “Громадянське навчання”, “Гігієна”, “Увічливість”. Програма початкової освіти вищого рівня включала інші навчальні дисципліни, як-то: “Граматика кастильської мови”, “Арифметика”, “Фізика і природничі науки”, “Географія світу”, “Анатомія”, “Фізіологія та гігієна”, “Ручна праця”, “Малювання”, “Музика” [1, с. 64].

У Венесуелі програма навчання в початкових елементарних школах охоплювала такі предмети: “Читання”, “Письмо”, “Кастильська мова”, “Арифметична лічба і система мір та ваг”, “Географія та історія Венесуели”, “Мораль і громадянське навчання”, “Ввічливість та гігієна”, “Національний гімн та співи”, “Ручна праця”, “Уроки про життя”, “Гімнастичні вправи”. Освітня програма початкових шкіл вищого рівня складалася з тих самих предметів, але основні теми мали розглядатися поглиблено, матеріал, що підлягав вивченню, ускладнювався [1, с. 111].

Освітня програма коста-риканської загальної для всіх обов’язкової початкової школи структурувалася за напрямками виховання: фізичне (“Гігієна і фізична культура”); розумове (“Читання”, “Письмо”, “Рідна мова”, “Арифметика і геометрія”, “Географія та історія”, “Фізика і природничі науки”); чуттєве – виховання почуттів суспільних (“Мораль”, “Громадянське виховання”) та художніх (“Малювання”, “Спів”); соціальне (“Суспільні обов’язки”, “Поведінка в соціумі”, “Спілкування в соціумі”); практичне (“Сільське господарство”, “Прикладні мистецтва – домашні та промислові”) [1, с. 43].

Лоренсо Лузуриага наводив конкретні дані щодо становища початкової освіти в п’ятнадцятиох республіках Латинської Америки. Наприклад, у

1917 році в Колумбії функціонувало 5488 шкіл, працювало 5733 вчителі та навчалось 430707 учнів [1, с. 38].

Того ж року в Коста-Ріці налічувалося 455 шкіл, працювало 1268 вчителів, навчалось 34936 учнів (з них – постійно відвідували школу 30422 учні) [1, с. 44].

У Чилі в той самий час діяло 3460 шкіл (із них – державних шкіл 3014), працювало 7879 учителів, навчалось 411601 учнів [1, с. 57].

У 1917 році в Панамі нараховувалося 398 державних шкіл, навчалось 22825 учнів, працювало 315 вчителів [1, с. 85].

1919 року в Еквадорі функціонувало 1630 шкіл, працювало 2317 учителів (із них дипломованих фахівців – 1316), навчалось 99254 учнів (із них систематично відвідували школу – 85014) [1, с. 71].

У Венесуелі 1920 року діяло 1578 державних шкіл, в яких навчалось 51445 учнів, та 99 приватних шкіл із 3421 учнем [1, с. 112].

Лоренсо Лузуриага звертає увагу й на те, що на початку ХХ ст. в латиноамериканському регіоні ще майже не зустрічалося спільне навчання хлопчиків та дівчаток у початкових школах. Для прикладу – у Нікарагуа це було взагалі заборонено [1, с. 80]. При визначенні умов, за яких мала засновуватися нова школа (наприклад, у Чилі це була умова, щоби кількість жителів селища перевищувала 2 тисячі осіб [1, с. 56]), підкреслювалося, що освітніх установ має бути не одна, а дві – чоловіча та жіноча.

Список літератури

1. Luzuriaga L. La enseñanza primaria en las Republicas Hispano-Americanas. Madrid: J. Cosano, 1921. 116 p.

УДК 373.2.015.31:502

Клочко В. А.

студентка спеціальності 012 “Дошкільна освіта”
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ

На сучасному етапі екологічне виховання дітей дошкільного віку набуває особливої значущості. Воно спрямовується на формування у дошкільнят навичок пізнання природи, дієвої життєвої позиції, розумного ставлення до природи та оптимального і раціонального використання її ресурсів тощо. Вітчизняна дослідниця Н. Кравець вважає, що екологічне виховання є процесом формування основ екологічної культури, складовою якої є екологічна свідомість. Відтак результатом екологічного виховання є екологічна вихованість, “...яка складається з екологічних уявлень, емоційно-ціннісного ставлення до природи, екологічно доцільної поведінки та діяльності у ній” [1, с. 137].

Однак сьогодні існує суперечність між природною потребою дитини в пізнанні навколишнього світу і її відчуженням від природи. З огляду на це, у